

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Sayın Yılmaz Tunç** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.
Saygılarımlara.

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

2014-2019 yıllarını kapsayan "1. İnsan Hakları Eylem Planı"nında AİHM içtihatlarından yola çıkılarak yapılması gereken bir dizi mevzuat düzenlemesi sıralanmıştır. Hatta Eylem Planı'nın "sunuş" kısmında bu durum şu sözlerle ifade edilmiştir:

"AİHM içtihatları ile uyum sağlamak ve bu suretle Ülkemizde insan hakları standartlarının geliştirilmesi ve korunması amacıyla son dönemde önemli reformlar hayata geçirilmiştir. Bununla beraber, Ülkemizin, bireysel başvuru yolunu çoğu taraf ülkeden daha erken bir tarihte açarak Avrupa Konseyi'nin oluşturduğu bölgesel koruma sistemi içinde yer alma cesaretine karşın, insan hakları pratiğinde, bir takım yapısal sorunlardan kaynaklanan sıkıntılar yaşadığı bilinen bir gerçektir... Bu görevler kapsamında 15-17 Kasım 2011 tarihleri arasında İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından, Ankara'da ilgili tüm kurumlar ile AİHM ve Avrupa Konseyi'nde çalışan uzmanların katıldığı yüksek düzeyli bir "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye Kararları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konulu Yüksek Düzeyli Konferans ve Çalıştay düzenlenmiş, Çalıştay'da oluşturulan 6 ayrı komisyonda, insan hakları ihlaline neden olan sistemik ve uygulama kaynaklı sorunlar ile çözüm önerileri ele alınmıştır. Bu eylem planı, sözü edilen çalıştay sonuçları da dikkate alınarak, AİHM tarafından verilen ihlal kararlarına konu alanlarda ihlale neden olan sorunların ortadan kaldırılması amacıyla hazırlanmış olup, bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik belirlenmiş takvime bağlı olarak alınması gereken önlemler, gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyet ve düzenlemeler ile bunların gerçekleştirilmesinden sorumlu kurumları belirlemektedir."

Eylem Planında, ön görülen faaliyetlerin belirlenen takvimlere uygun olarak (kısa vade 0-1 yıl, orta vade 1 - 3 yıl, uzun vade ise 3 - 5 yıl arası bir zaman dilimi olarak belirlenmiştir) sorumlu kurumlarca yerine getirilmesinin takibi süreci Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından izleneceği, sorumlu kurumlarca İnsan Hakları Daire Başkanlığı'na her altı ayda bir rapor verileceği ve en sonunda Eylem Planının gerçekleşme durumu hakkında Adalet Bakanlığı tarafından yıllık raporlar sunulacağı belirtilmiştir.

Birinci İnsan Hakları Eylem Planı pek tabii, AİHM içtihatlarına uyumlu bir mevzuat yaratmak, mevcut mevzuattaki eksikliklerin ve yapılması gereken değişikliklerin belirlenmesi adına yapılan ilk eylem planı olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Ancak belgenin önemi bununla sınırlı değildir. Özellikle “ifade özgürlüğü” kapsamında belirtilen hususlarla ilgili, “Uzun vadeli bir perspektifle ülkemizin kalkınma vizyonunu ortaya koyarak, milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini karşılamak, ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak için temel yol haritası” olacağı iddiasıyla Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan Kalkınma Planlarında, yargıda yapılacak değişiklikler ve “reformlar” adına yol haritası olan ve Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan Yargı Reformu Strateji belgelerinde ve İkinci İnsan Hakları Eylem Planı’nda yapılan atıflar da belgenin ciddiyetini ve önemi göstermektedir.

II. Yargı Reformu Strateji 2015-2019: Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilerek 2014 yılında yürürlüğe giren “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı”nda Türkiye’deki insan hakları ihlallerinin önlenmesine yönelik atılan önemli adımlardan biridir. (s.100)

II. Yargı Reformu Stratejisi 2019-2023: Hak ve özgürlüklere ilişkin standartları yükseltmek üzere mevzuat gözden geçirilecek ve gerekli değişiklikler yapılacaktır. (s.28)

İfade özgürlüğüne ilişkin mevzuat ve uygulama analiz edilerek, bireylerin hak ve özgürlük alanlarını daha da genişletecek düzenlemeler yapılacaktır. (s.28)

AYM ve AİHM kararlarında yer verilen ihlal alanlarına ilişkin etkili çözümler geliştirilecektir. (s.29)

2. İnsan Hakları Eylem Planı 2021-2023: Ayrıca, 24 Şubat 2014 tarihli “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı” ile reform iradesinin yansıması olarak esaslı mevzuat değişiklikleri, kurumsal kapasite geliştirilmesi ve eğitim faaliyetleri düzenlenmesi yönünde ciddi adımlar atılmıştır. Aynı şekilde, sürdürülebilir insan hakları politikasının bir yansıması olarak, yeni bir insan hakları eylem planı hazırlanmasını öngören taahhütler, 30 Mayıs 2019 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi 2 ile 11’inci Kalkınma Planı 3 (2019-2023) gibi temel politika belgelerinde ifade edilmiştir. (s.10)

İfade özgürlüğünün en geniş şekilde teminat altına alınması amacıyla ilgili mevzuat uluslararası insan hakları standartları doğrultusunda gözden geçirilecektir. (s.55)

1 Mart 2014 tarihli resmi gazete yayınlanan 14 ana amaç ve gerçekleştirilmesi için 46 hedef belirlenen Eylem Planı'nın "İfade ve Medya Özgürlüğünün En Geniş Manada Sağlanması" başlıklı 11'inci ana amacında "Mevzuatımızda İfade ve Medya Özgürlüğünü Kısıtlayan Hükümlerin Gözden Geçirilerek AİHM İçtihatlarında Belirlenen Standartlar Doğrultusunda Yeniden Düzenlenmesi" başlığı altında 12 hedef ve faaliyet belirlenmiştir. Bunların arasında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan Hakaret suçunu düzenleyen 125'inci ve Cumhurbaşkanına Hakaret suçunu düzenleyen 299'uncu maddelerinin AİHM içtihatlarında belirlenen standartlar ile uyumlu hale getirilmesi de yer almaktadır.

11.1- Mevzuatımızda İfade ve Medya Özgürlüğünü Kısıtlayan Hükümlerin Gözden Geçirilerek AİHM İçtihatlarında Belirlenen Standartlar Doğrultusunda Yeniden Düzenlenmesi Açıklama ve Faaliyetler	SÜRE	SORUMLU KURUMLAR
• 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 125 ve 299 uncu maddelerinin gözden geçirilerek AİHM içtihatlarında belirlenen standartlar ile uyumlu hale getirilmesi.	UZUN	Adalet Bakanlığı

Tüm bunlar ve Birinci İnsan Hakları Eylem Planı'nın Resmi Gazete'de yayınladığı 2014 yılından bu yana aradan geçen 10 yıl göz önüne alındığında;

- 1- İnsan Hakları Eylem Planı'nda 11'inci ana amaç olan "Mevzuatımızda İfade ve Medya Özgürlüğünü Kısıtlayan Hükümlerin Gözden Geçirilerek AİHM İçtihatlarında Belirlenen Standartlar Doğrultusunda Yeniden Düzenlenmesi" başlığındaki TCK'nın 125 ve 299'uncu maddeleriyle ilgili hangi AİHM kararları değerlendirmeye esas alınmıştır?
- 2- Değerlendirmeye esas alınan kararların ardından yukarıda belirtilen TCK maddeleriyle ilgili, AİHM içtihatlarında belirtilen standartları karşılaması adına hangi düzenlemelerin yapılması gerektiği tespit edilmiştir?
- 3- Yapılan tespitler sonucunda hangi teklifler veya düzenlemeler yapılmıştır?
- 4- Adalet Bakanlığının Eylem Planı hakkında yıllık hazırladığı raporlarda, yıllara göre ayrı ayrı belirtmek üzere, yer alan tespitler nelerdir?
- 5- Eylem Planında yer alan gerçekleştirilmesi planlanan 46 hedefin kaçını gerçekleştirilmiştir? Hayata geçirilmeyen hedefler hangileridir? Hedeflerin hayata geçirilmeme nedeni nedir?